

**МІЖНАРОДНІ ПРАКТИКИ У СФЕРІ ЄВРОПЕЙСЬКИХ СТУДІЙ:
УКРАЇНСЬКИЙ ДОСВІД**

(до двадцятиріччя програми імені Жана Моне в Україні)

**BEST INTERNATIONAL PRACTICES IN EUROPEAN STUDIES:
LESSONS FROM UKRAINE**

(20 years of Jean Monnet Activities in Ukraine)

IVAN FRANKO NATIONAL UNIVERSITY OF LVIV
JEAN MONNET CENTRE OF EXCELLENCE
«WESTERN UKRAINIAN RESEARCH CENTER FOR EUROPEAN STUDIES»

**BEST INTERNATIONAL
PRACTICES IN EUROPEAN STUDIES:
LESSONS FROM UKRAINE**

(20 years of Jean Monnet Activities in Ukraine)

Monograph

Edited by *Roman Kalytchak*

Lviv
Ivan Franko National University of Lviv
2023

ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА
ЦЕНТР ДОСКОНАЛОСТІ ІМЕНІ ЖАНА МОНЕ «ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ
ДОСЛІДНИЦЬКИЙ ЦЕНТР З ЄВРОПЕЙСЬКИХ СТУДІЙ»

МІЖНАРОДНІ ПРАКТИКИ У СФЕРІ ЄВРОПЕЙСЬКИХ СТУДІЙ: УКРАЇНСЬКИЙ ДОСВІД

(до двадцятиріччя програми імені Жана Моне в Україні)

Монографія

За редакцією *Романа Калитчака*

Львів
ЛНУ ім. Івана Франка
2023

УДК [37.014.25:[061.2ЄС:477]]:005

М 58

Авторський колектив:

О. Адамов (2.1), А. Бояр (1.2), О. Виговська (2.4), О. Головка-Гавришева (1.3),
О. Демченко (3.1), М. Євдокименко (2.1), О. Єременко (2.1), О. Жовнич (3.1), В. Зеленко (1.3),
Р. Калитчак (1.1; 1.3), Т. Костюк (2.4), О. Краєвська (1.3), Є. Кузьмініх (2.1),
О. Лемешко (2.1), І. Маньковська (2.4), О. Матвійчук (3.3), М. Нестерова (2.2),
Я. Ніколаєнко (3.3), Н. Ситник (2.3), О. Сич (1.3; 2.3), І. Стахова (3.1), П. Токар (3.2)

Рецензенти:

д-р політ. наук, проф. А. М. Шуляк (Волинський національний університет імені Лесі Українки);
д-р іст. наук, проф. І. Я. Тодоров (Ужгородський національний університет)

За повного або часткового використання матеріалів монографії посилання на видання обов'язкове. Матеріали надруковані методом прямого відтворення тексту, наданого авторами, які несуть відповідальність за його достовірність, зміст і стилістику, за правильне цитування джерел та посилання на них.

Рекомендовано до друку:

Центром досконалості імені Жана Моне

«Західноукраїнський дослідницький центр з європейських студій».

Протокол від 25 січня 2022 р. № 1

Вченою Радою Львівського національного університету імені Івана Франка.

Протокол від 31 травня 2023 р. № 48/5

Підготовлено в межах реалізації проекту імені Жана Моне в рамках програми Еразмус+ 99469-EPP-1-2018-1-UA-EPPJMO-CoE: Західноукраїнський дослідницький центр з європейських студій (Центр досконалості імені Жана Моне). Підтримка Європейською Комісією цієї публікації не є схваленням її змісту, який відображає виключно позицію авторів/автора, і Комісія не є відповідальною за будь-яке використання оприлюдненої у ній інформації.

This contribution is prepared in the framework of the realization of the Jean Monnet project under the Erasmus+ programme 99469-EPP-1-2018-1-UA-EPPJMO-CoE Western Ukrainian Research Center in European Studies (Jean Monnet Centre of Excellence). The European Commission's support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents, which reflect the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

М 58

Міжнародні практики у сфері європейських студій: український досвід (до двадцятиріччя програми імені Жана Моне в Україні) = Best International Practices in European Studies: Lessons from Ukraine (20 years of Jean Monnet Activities in Ukraine) : монографія/ [О. Адамов, А. Бояр, О. Виговська та ін.] ; за ред. Р. Калитчака. – Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2023. – 220 с.

ISBN 978-617-10-0794-9

Монографія присвячена вивченню досвіду участі України у програмі Еразмус+ за напрямом Жана Моне. Основну увагу зосереджено на кращих українських практиках реалізації проектів Жана Моне в Україні та їхньому впливу на інтернаціоналізацію закладів вищої освіти, досвіду викладання політик ЄС для української аудиторії і модернізації освітнього процесу відповідно до європейських стандартів у передвоєнний період.

Для аналітиків, фахівців у сфері реформування освіти та менеджменту проектів, зокрема у рамках програми Еразмус+ за напрямом Жана Моне, науковців, викладачів ЗВО та аспірантів.

With the support of the
Erasmus+ Programme
of the European Union

ISBN 978-617-10-0794-9

УДК [37.014.25:[061.2ЄС:477]]:005

© Адамов О., Бояр А., Виговська О. та ін., 2023
© ЗУДЦЄС, 2023
© ЛНУ ім. Івана Франка, 2023

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА

ВИВЧАЮЧИ НАЙКРАЩІ МІЖНАРОДНІ ПРАКТИКИ З ЄВРОПЕЙСЬКИХ СТУДІЙ: УРОКИ З УКРАЇНИ (20-річчя програми Жана Моне в Україні)	9
---	----------

PREFACE

LEARNING FROM BEST INTERNATIONAL PRACTICES IN EUROPEAN STUDIES: LESSONS FROM UKRAINE (20 years of Jean Monnet Activities in Ukraine)	12
---	-----------

РОЗДІЛ 1. Інтернаціоналізація вищої освіти і розбудова академічного потенціалу з європейських студій

15

1.1. Проєкти програми імені Жана Моне як ключовий інструмент поширення світових практик у сфері європейських студій в Україні: два десятиліття досвіду	15
1.2. Розбудова академічного потенціалу у сфері європейських студій: досвід Волинського національного університету імені Лесі Українки	25
1.3. Імплементуючи кращі міжнародні практики з європейських студій: досвід Львівського національного університету імені Івана Франка	39

РОЗДІЛ 2. Кращі практики дослідження і викладання політик Європейського Союзу у проєктах програми Жана Моне

63

2.1. Впровадження європейських рамок кібербезпеки в Україні: кращі освітні практики Харківського національного університету радіоелектроніки	63
2.2. Впровадження європейських студій соціальної згуртованості: кращі практики у Національному педагогічному університеті імені М. П. Драгоманова	83
2.3. Регіональна політика України у контексті європейського досвіду: осмислюючи кращі практики	96
2.4. Проєкт програми імені Жана Моне «STIPENDIUM»: навчаючи і промучує написання грантів, проєктний менеджмент та активну інтернаціоналізацію у Київському університеті імені Бориса Грінченка	108

РОЗДІЛ 3. Європейські студії і європейські проекти у модернізації освітнього процесу в Україні	121
3.1. Підготовка студентів до використання європейського досвіду організації театральної діяльності у вихованні дітей: кращі освітні практики модуля Жана Моне у Вінницькому державному педагогічному університеті імені Михайла Коцюбинського (за результатами проєкту модуля Жана Моне 620252-EPP-1-2020-1-UA-EPPJMO-MODULE).....	121
3.2. Ставлення учасників літньої школи з європейських студій до актуальних проблем сучасності: досвід Центру досконалості Жана Моне Ужгородського національного університету	133
3.3. Бібліотека як джерело інформації та знань про Європу: досвід Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського	141
ВИСНОВКИ	151
CONCLUSIONS.....	153
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	154
ДОДАТКИ	161
ІНФОРМАЦІЯ ПРО АВТОРІВ	216

CONTENTS

ПЕРЕДМОВА

ВИВЧАЮЧИ НАЙКРАЩІ МІЖНАРОДНІ ПРАКТИКИ З ЄВРОПЕЙСЬКИХ СТУДІЙ: УРОКИ З УКРАЇНИ (20-річчя програми Жана Моне в Україні)	9
---	----------

PREFACE

LEARNING FROM BEST INTERNATIONAL PRACTICES IN EUROPEAN STUDIES: LESSONS FROM UKRAINE (20 years of Jean Monnet Activities in Ukraine).....	12
--	-----------

PART 1. Internationalization of Higher Education and Building Academic Potential in the Area of European Studies..... 15

1.1. Jean Monnet Activities as a Key Tool for Promoting Best International Practices in European Studies in Ukraine: Two Decades of Experience.....	15
1.2. Developing the Academic Potential in European Studies: Experience of Lesya Ukrainka Volyn National University	25
1.3. Implementing Best International Practices in European Studies: Lessons from Ivan Franko National University of Lviv	39

PART 2. Best practices of Teaching and Research of EU Policies in the Jean Monnet Projects..... 63

2.1. Integrating of EU Cybersecurity Frameworks in Ukraine: Best Practices in Education at Kharkiv National University of Radioelectronics.....	63
2.2. Implementation of European Studies of Social Cohesion: Best Practices from National Pedagogical Dragomanov University	83
2.3. Regional Policy of Ukraine in European Context: Studying Best Practices	96
2.4. Jean Monnet Project «STIPENDIUM»: Learning and Promoting Grant Writing, Project Management and Active Internationalization at Borys Grinchenko Kyiv University	108

PART 3. European Studies and European Projects in the Modernization of the Educational Process in Ukraine	121
3.1. Teaching EU Experience of Theatre Activities for Preschool and Primary School-Age Children: Best Teaching Practices from Jean Monnet Module of the Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University	121
3.2. Current Challenges through the Eyes of Participants of the EU-Focused Summer School: Lessons from The Jean Monnet Center of Excellence at Uzhhorod National University	133
3.3. Library as a Source of Information and Knowledge on Europe: the Case of V. Sukhomlynskyi State Scientific Pedagogical Library of Ukraine	141
ВИСНОВКИ	151
CONCLUSIONS	153
SOURCES	154
ANNEXES	161
INFORMATION ABOUT AUTHORS	216

ПЕРЕДМОВА

ВИВЧАЮЧИ НАЙКРАЩІ МІЖНАРОДНІ ПРАКТИКИ З ЄВРОПЕЙСЬКИХ СТУДІЙ: УРОКИ З УКРАЇНИ

(20-річчя програми Жана Моне в Україні)

У 2001 р. перший проєкт програми Жана Моне отримав український науковець. Відтак 2021 р. дає чудову нагоду перевірити, який внесок зробила ця унікальна ініціатива у розвиток різних аспектів європейських студій в Україні і зрозуміти, як вона вплинула на поширення найкращих міжнародних практик з європейських студій у нашій країні упродовж двох останніх десятиліть. Однією з основних причин для радше повільного становлення європейських студій на початках було обмежене залучення України до глобальної академічної спільноти. Обмежені контакти з іноземними колегами, фрагментарне залучення до міжнародних дослідницьких проєктів, брак належного доступу до академічних ресурсів та багато інших чинників стримували розвиток європейських студій. Заходи за напрямом Жана Моне відіграли значну роль у консолідації зусиль у сфері європейських студій. Ця ініціатива, підтримана Європейським Союзом, суттєво вплинула на розповсюдження найкращих освітніх практик та промоції інноваційних педагогічних підходів у викладанні європейських студій. Діяльність за програмою Жана Моне сприяла інтеграції українського професорсько-викладацького складу в міжнародну спільноту фахівців з європейських студій. Чисельні конгреси, симпозіуми, конференції, воркшопи, семінари та круглі столи є ефективною платформою для налагодження контактів з міжнародними колегами. Результатом стали чисельні спільні ініціативи. Однак великого обсягу кількісних показників не достатньо для того, щоб зрозуміти як програма Жана Моне творила освітній ландшафт з європейських студій в Україні і впливала на використання найкращих міжнародних практик у цій країні. Відтак аналіз окремих заходів у рамках проєктів програми Жана Моне є цінним, адже дозволяє глибше і більш цілісно

осягнути мультидисциплінарний та багатогранний вплив цієї програми в Україні. У праці поєднано розмаїтий досвід з різних регіонів і дисциплін в Україні задля поширення набутого досвіду, обговорення викликів і формування кращого розуміння ролі програми Жана Моне в Україні. У монографії є три розділи, в рамках яких представлено вплив проєктів Жана Моне на інтернаціоналізацію закладів вищої освіти через розбудову академічного потенціалу науково-педагогічного складу, висвітлення кращих українських практик викладення політик ЄС і впливу проєктів напряму Жана Моне на модернізацію освітнього процесу в Україні. Діяльність програми Жана Моне у довоєнному часі як основний інструмент промоції міжнародних практик викладання європейських студій і досліджень у цій сфері проаналізовано в першому розділі, де практика реалізації проєктів Жана Моне у Львівському національному університеті імені Івана Франка і Волинському національному університеті дають уяву про особливості виконання таких проєктів, які охоплюють традиційні для європейських студій дисципліни (політику, економіку та право). У другому розділі увагу приділено найкращим практикам викладання європейської тематики у сфері кібербезпеки, соціальної згуртованості, регіональної політики та підвищення інституційної спроможності українських закладів вищої освіти – за своєю суттю міждисциплінарних тематик, де в рамках ЄС сформовані і реалізуються регіональні стандарти і практики взаємодії європейських країн з цих питань. Третій розділ монографії присвячено вивченню впливу проєктів Жана Моне на основну цільову аудиторію, головних носіїв суспільних змін – студентів, які відображені в практиці реалізації проєктів Жана Моне у Вінницькому державному педагогічному університеті, Ужгородському національному університеті та у Державній науково-педагогічній бібліотеці України імені В. О. Сухомлинського як нетипового учасника проєктів за напрямом Жана Моне.

Досвід Львівського національного університету імені Івана Франка, Волинського національного університету імені Лесі Українки, Харківського національного університету радіоелектроніки, Національного педагогічного університету імені М. Драгоманова, Київського національного університету імені Б. Грінченка, Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, Ужгородського національного університету та Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського у програмі Еразмус+ за

ПЕРЕДМОВА

ВИВЧАЮЧИ НАЙКРАЩІ МІЖНАРОДНІ ПРАКТИКИ З ЄВРОПЕЙСЬКИХ СТУДІЙ: УРОКИ З УКРАЇНИ

напрямом Жана Моне засвідчує, що європейські студії в Україні стають «мотором» суспільних змін у різних сферах життя у країні. У секторі освіти вплив проєктів Жана Моне є значним внеском у модернізацію викладання і досліджень, зокрема через сприяння запровадженню мультидисциплінарних, крос-дисциплінарних і трансдисциплінарних підходів у сфері європейських студій для студентської аудиторії, професійного середовища та широкого загалу.

Наукове видання

АДАМОВ Олександр,
БОЯР Андрій,
ВИГОВСЬКА Ольга
та інші

МІЖНАРОДНІ ПРАКТИКИ У СФЕРІ ЄВРОПЕЙСЬКИХ СТУДІЙ: УКРАЇНСЬКИЙ ДОСВІД

(до двадцятиріччя програми імені Жана Моне в Україні)

Монографія

За редакцією *Романа Калитчака*

Редактор *Юлія Глиняна*

Комп'ютерне верстання *Світлани Сенік*

Обкладинка *Василя Рогана*

Формат 70x100/16. Ум. друк. арк. 17,73. Тираж 300 пр.

Львівський національний університет імені Івана Франка,
вул. Університетська, 1, м. Львів, 79000

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи.

Серія ДК № 3059 від 13.12.2007 р.

Видруковано у книжковій друкарні «Коло»,
вул. Бориславська, 8, м. Дрогобич, Львівська обл., 82100.

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи.

Серія ДК № 498 від 20.06.2001 р.

The monograph is devoted to Ukraine's experiences of the participation in the Erasmus+ program, Jean Monnet activities. The attention is focused on best Ukrainian practices of the realization of the Jean Monnet projects in Ukraine and their impact on the internationalization of higher education institutions in Ukraine, experience of teaching EU policies for Ukrainian audience and modernization of educational process in accordance with European standards in the prewar period.

For analytics, experts in the area of education reform and project management, especially under the Jean Monnet activities of the Erasmus+ program, scientists, academic staff and young researchers.